

Pavlovo obrácení (Sk 9)

Texty na tento týden

Sk 9,1–43; 26,9–18

Základní verš

„Pán mu však řekl: ‚Jdi, neboť on je mým nástrojem, který jsem si zvolil, aby nesl mé jméno národům i králům a synům izraelským.‘“ (Sk 9,15)

Obrácení Saula z Tarsu (který se stal Pavlem) bylo jednou z nejpozoruhodnějších událostí rané církve. Pavlův vliv na vznikající církve však zdaleka nespočíval jen v tom, že se stal upřímným křesťanem. Jeho význam spočívá v tom, co všechno nakonec pro věc evangelia udělal. Saul byl totiž zpočátku zarytým protivníkem vznikající církve, které za krátký čas způsobil hodně bolesti. Měl nejen odhodlání, ale i oficiální podporu, aby církve zcela zničil. Vírou však odpověděl na Boží volání na cestě do Damašku a stal se největším z apoštolů. „Z nejzuřivějšího, zarytého pronásledovatele Kristovy církve se stal její nejschopnější obránce a nejúspěšnější posel evangelia.“ (LP 9)

Pronásledování církve, kterého se Pavel na počátku dopouštěl, mu navždy přinášelo hluboký pocit vlastní nehodnosti. Zároveň však mohl s ještě hlubším pocitem vděčnosti vyznávat, že Boží milost pro něj nebyla zbytečná. Díky Pavlovu obrácení se křesťanství navždy změnilo.

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Pronásledovatel církve

⁹Také já jsem se ovšem domníval, že musím všemožně bojovat proti jménu Ježíše Nazaretského. ¹⁰A to jsem v Jeruzalémě vsutku dělal. Když jsem k tomu dostal od velekněží plnou moc, dal jsem mnoho věřících uvěznit, a když měli být usmrceni, schvaloval jsem to. ¹¹Po všech synagógách jsem je často dával trestat a nutil je, aby se rouhali. Jako smyslů zbavený jsem se chystal pronásledovat je i v cizích městech. ¹²A tak jsem se vypravil s plnou mocí a pověřením velekněží do Damašku. (Sk 26,9–12)

Osobní studium

Saul (později Pavel) byl řecký Žid. Narodil se v Tarsu, hlavním městě Kilikie (dnes součást Turecka; Sk 21,39). Přesto se v jistém smyslu odklonil od typického helénistického stereotypu. Přivedlo ho to až do Jeruzaléma, kde se jeho učitelem stal Gamaliel (Sk 22,3), v té době nejuznávanější a nejvlivnější farizejský učitel. Jako farizeus byl Saul přísně ortodoxní a jeho horlivost hraničila s fanatismem (Ga 1,14). Právě proto patřil mezi ty, kteří vedli Štěpána na smrt, a stal se klíčovou postavou přicházejícího pronásledování Kristových následovníků.

Na základě Pavlových slov v úvodních verších popiš jeho osobnost a způsob, jakým jednal.

Pavel na jiném místě říká, že evangelium se stalo pro Židy „kamenem úrazu“ (1K 1,23). Kromě toho, že Ježíš neodpovídal tradičním židovským očekáváním Mesiáše jako krále, nemohli v žádném případě přijmout myšlenku, že Mesiáš by mohl zemřít na kříži. Písmo přece jasně říká, že „ten, kdo byl pověšen, je zlořečený Bohem“ (Dt 21,23). Pro Izraelce bylo ukřižování nepřijatelné a jasně v jejich uvažování dokazovalo, že tvrzení učedníků o Ježíšově mesiášství nejsou pravdivá.

Text Sk 9,1.2 zobrazuje Saula z Tarsu jako aktivního pronásledovatele Ježíšových učedníků. Damašek bylo důležité město. Leželo přibližně dvě stě kilometrů na sever od Jeruzaléma a žila zde poměrně velká židovská komunita. Židé žijící mimo Judsko se určitým způsobem organizovali kolem místních synagog. Centrem byl samozřejmě Jeruzalém (velerada). Mezi veleradou v Jeruzalémě a jednotlivými komunitami se uskutečňovala poměrně častá komunikace prostřednictvím dopisů, jež doručoval zvláštní posel, označovaný jako šaliach (z hebrejského šalach, „poslat“). Šaliach byl oficiálním zástupcem, byl pověřený veleradou a měl na starosti některé náboženské úkony.

Když si Saul vyžádal od velekněze listy pro synagogy v Damašku, stal se z něj šaliach. To mu dávalo pravomoc zatknout kteréhokoliv Ježíšova následovníka a přivést ho do Jeruzaléma (Sk 26,12). V řečtině je ekvivalentem výrazu šaliach slovo *apostolos*, „posel, vyslanec“, ze kterého je odvozeno naše slovo apoštol. Dříve než se Pavel stal apoštolem (poslem) Ježíše Krista, byl apoštolem židovské velerady.

Aplikace

Kdy jsi byl naposledy pro něco nesmírně zapálený nebo z něčeho nadšený, ale později se tvůj pohled změnil? Co ses z této zkušenosti naučil?

Na cestě do Damašku

³Na cestě, když už byl blízko Damašku, zazářilo kolem něho náhle světlo z nebe. ⁴Padl na zem a uslyšel hlas: „Saul, Saul, proč mne pronásleduješ?“ ⁵Saul řekl: „Kdo jsi, Pane?“ On odpověděl: „Já jsem Ježíš, kterého ty pronásleduješ.“ ⁶Vstaň, jdi do města a tam se dovíš, co máš dělat.“ ⁷Muži, kteří ho doprovázeli, zůstali stát a nebyli schopni slova; slyšeli sice hlas, ale nespatriili nikoho. ⁸Saul vstal ze země, otevřel oči, ale nic neviděl. Museli ho vzít za ruce a dovést do Damašku. ⁹Po tři dny neviděl, nic nejedl a nepil. (Sk 9,3–9)

Osobní studium

Jak rozumíš Ježíšovým slovům v pátém verši úvodního textu (Sk 9,5)? Porovnej tento verš se Sk 26,14. Jak se podle tebe Saul cítil, o čem přemýšlel a jaké otázky si nutně musel klást?

Během cesty Saula a jeho společníků do Damašku se stalo něco neočekávaného. Kolem poledne se najednou objevilo oslnivé světlo z nebe a bylo slyšet hlas. Nešlo jen o jakési prorocké vidění, ale o projev Boží moci, zaměřený výhradně na Saula. Jeho společníci sice viděli světlo, ale jen on oslepl; slyšeli hlas, ale jen Saul mu rozuměl. Světlo bylo nebeskou slávou vzkříšeného Ježíše, který se v té chvíli Saulovi osobně zjevil (Sk 22,14). Na jiném místě Pavel píše, že viděl vzkříšeného Ježíše. To ho připodobňuje k dvanácti učedníkům a dává mu stejnou apoštolskou autoritu (1K 9,1; 15,7,8).

Slova, která během tohoto zjevení Ježíš Saulovi řekl, zasáhla horlivého muže mnohem více než oslepující světlo. Byl si totiž zcela jistý, že pronásledováním následovníků Ježíše z Nazareta koná Boží dílo. Byl přesvědčen, že takto očisťuje judaismus od nebezpečného a ohavného bludu. Ke svému údivu a zděšení se však dozvěděl nejen to, že Ježíš je živý, ale také, že pronásledováním Kristových učedníků útočí na samotného Ježíše.

Když Ježíš mluvil se Saulem, použil řecký slovní obrat, který měl pravděpodobně řecký původ a který musel být Saulovi známý: „Marně se vzpínáš proti bodcům.“ (Sk 26,14) V mysli vyvolával obraz zapřaženého vola, který by se snažil jít proti hrotu ostré hole, která ho měla usměrňovat. Pokud by to zvíře udělalo, ublížilo by si tím.

Toto rčení může poukazovat na zápas v Saulově mysli, který Bible označuje jako práci Ducha (J 16,8–11) a který se mohl začít odehrávat už při ukamenování Štěpána. „Saul sehrál rozhodující roli při výslechu a odsouzení Štěpána. Avšak jasné důkazy Boží přítomnosti, jimiž se Bůh k učedníkovi přiznal, vzbudily v Saulovi pochybnosti, zda bylo pronásledování Ježíšových učedníků, které vedl, spravedlivé. Byl velmi znepokojen a ve své bezradnosti se obrátil na ty, jejichž moudrosti a úsudku pevně důvěřoval. Argumenty kněží a předních mužů jej nakonec přesvědčily, že Štěpán se rouhal, že Kristus, kterého umučený učedník kázal, byl podvodník a že právo je tedy na straně těch, kdo zastávají svatý úřad.“ (AA 112.113; PNL 64)

Aplikace

Proč je moudré poslouchat hlas svědomí? Co se může stát, když své svědomí ignorujeme?

Ananiášova návštěva u Pavla

¹³Ananiáš odpověděl: „Pane, mnoho lidí mi vyprávělo o tom člověku, kolik zla způsobil bratřím v Jeruzalémě. ¹⁴Také zde má od velekněží plnou moc zatknout každého, kdo vzývá tvé jméno.“

¹⁵Pán mu však řekl: „Jdi, neboť on je mým nástrojem, který jsem si zvolil, aby nesl mé jméno národům i králům a synům izraelským. ¹⁶Ukážu mu, co všechno musí podstoupit pro mé jméno.“ (Sk 9,13–16)

¹Pavel, apoštol povoláný a pověřený nikoliv lidmi, ale Ježíšem Kristem a Bohem Otcem, který Ježíše vzkřísil z mrtvých ... ¹¹Ujišťuji vás, bratří, že evangelium, které jste ode mne slyšeli, není z člověka. ¹²Vždyť já jsem je nepřevzal od žádného člověka ani se mu nenaučil od lidí, nýbrž zjevil mi je sám Ježíš Kristus. (Ga 1,1.11.12)

Osobní studium

Přečti si úvodní text Sk 9,13–16. Pokus se vžít do Ananiášova uvažování. Jak bys jednal na jeho místě? Proč je komplikované důvěřovat Bohu v situacích, kdy naše osobní zkušenost protiče jeho požadavkům?

Když Saul zjistil, že mluvil se samotným Ježíšem, zeptal se ho: „Co mám dělat, Pane?“ (Sk 22,10) Tato otázka v sobě ukrývá lítost nad tím, čeho se Saul až do této chvíle dopouštěl. Zároveň však vyjadřuje absolutní ochotu podřídit svůj další život Ježíšovu vedení. Saula pak odvedli do Damašku, kde měl počkat na další pokyny.

V textu Sk 9,10–19 Bible ukazuje, jak Pán připravoval Saula z Tarsu na nový život apoštola Pavla. Ježíš dal Ananiášovi prostřednictvím vidění úkol navštívit Saula a položit na něj ruce, aby opět viděl. Ananiáš dobře věděl, kdo je Saul, kolik utrpení způsobil Ježíšovým následovníkům a kolik z nich přišlo jeho vinou o život. Ananiáš znal i důvod Saulovy cesty do Damašku. Je jasné, že se nechtěl stát první Saulovou obětí ve městě. Jeho zdráhavá reakce je proto pochopitelná.

Ananiáš však nevěděl, že Saul právě prožil osobní setkání s Ježíšem a že toto setkání navždy změnilo jeho život. Nevěděl, že už nepracuje pro veleradu, ale – k Ananiášově velkému údivu – že si ho Ježíš povolal do služby. Saul už tedy nebyl poslem velerady, ale Ježíšovým nástrojem zvěstování evangelia židům i pohanům.

V Listu Galatským Pavel zdůrazňuje, že jeho apoštolát i poselství, které hlásá, přijal přímo od Krista, ne od nějaké lidské autority (Ga 1,1.11.12). To samozřejmě nijak neprotiče roli, kterou měl při jeho povolání Ananiáš. Ten při své návštěvě jen potvrdil pověření, které Saul přijal na cestě do Damašku od samotného Ježíše.

Změna v Saulově životě byla tak nečekaná a strhující, že ji nebylo možné přičítat žádnému člověku. Jen Boží zásah mohl vysvětlit, jak by mohl Ježíšův nejdodlanější odpůrce přijmout najednou Ježíše za svého Spasitele a Pána. Vzdal se přitom všeho – svého přesvědčení, své pověsti a opustil své životní nasměrování. Z pronásledovatele se stal nejoddanější a nejschopnější apoštol.

Aplikace

Jakým způsobem vyjadřuje Saulovo obrácení působení úžasné Boží milosti? Jak může Pavlův příběh ovlivnit tvůj postoj k těm, o jejichž případném budoucím obrácení pochybuješ?

Začátek Pavlovy služby

²⁰A hned začal v synagógách kázat, že Ježíš je Syn Boží. ²¹Všichni, kdo ho slyšeli, žasli a říkali: „To je přece ten, který se snažil v Jeruzalémě vyhladit všechny vyznavatele tohoto jména. I sem přišel jen proto, aby je v poutech odvedl k velekněžím.“ ²²Ale Saul působil čím dál tím mocněji a svými důkazy, že Ježíš je Mesiáš, přiváděl do úzkých damašské židy. ²³Po nějaké době se židé uradili, že Saula zabijí, ²⁴ale on se o jejich úkladech dověděl. Protože ve dne v noci hlídali i brány, aby ho mohli zahubit, ²⁵spustili ho učedníci dolů z hradeb v koši po provazech. (Sk 9,20–25)

Osobní studium

Podle úvodních veršů bychom mohli nabýt dojmu, že po svém obrácení Pavel zůstal nějaký čas v Damašku a pak se vrátil do Jeruzaléma (Sk 9,26). V Ga 1,17 však Pavel uvádí, že před cestou do Jeruzaléma šel do Arábie, kde podle všeho žil nějaký čas v ústraní. „Zde, v samotě pouště, měl Pavel dostatek času na soukromé studium a rozjímání.“ (AA 125; PNL 71)

Jak Lukáš popisuje Pavlovu (Saulovu) službu v Damašku (Sk 9,20–25)? V čem se odlišovala od jeho původních záměrů? Jak se mu v Damašku dařilo?

Když Saul opustil Jeruzalém s doporučujícími listy od velekněze, jeho cílem byli Židé, kteří uvěřili v Krista a nyní hledali útočiště v damašských synagógách (Sk 9,2). Saul však po svém obrácení nepřichází do synagog zatýkat věřící v Krista, ale zvyšovat jejich počet. Nešíří o Kristu lži ani ho neoznačuje za podvodníka, ale představuje ho jako Mesiáše Izraele. Jak se jen museli divit ti, kteří o Saulovi slyšeli jako o nepříteli a pronásledovateli, když nyní vydával svědectví o Kristu! Museli žasnout nad tím, co se ze Saula z Tarsu staslo a co nyní dělal pro církev. (Pravděpodobně si tehdy ani nedokázali představit, jak obrovský vliv bude tento nový věřící nakonec mít!)

Jelikož Pavlovi protivníci neměli argumenty proti jeho argumentům, rozhodli se připravit ho o život. Pavlův popis této události (2K 11,32.33) naznačuje, že jeho odpůrci jej ve snaze dosáhnout svého cíle obžalovali před místními autoritami. S pomocí ostatních věřících se však Pavlovi podařilo uniknout v koši, pravděpodobně přes okno domu postaveného v městských hradbách.

Pavel hned od začátku věděl, že to nebude mít lehké (Sk 9,16). Nedílnou součástí jeho služby se stane nepřátelství, pronásledování a trápení přicházející z různých stran. Nic však neotřásl jeho vírou a smyslem pro povinnost – navzdory útrapám a soužením, kterým byl vystaven prakticky na každém kroku svého nového života s Kristem (2K 4,8.9).

Aplikace

Pavel se nevzdal ani navzdory nepřátelství a utrpení. Jak se může člověk naučit v otázce víry takovému postoji? Jak vydržet navzdory zastrašování, překážkám a protivenství?

Návrat do Jeruzaléma

²⁶Když [Saul] přišel do Jeruzaléma, chtěl se připojit k učedníkům; ale všichni se ho báli, protože nevěřili, že k nim patří. ²⁷Tu se ho ujal Barnabáš, uvedl ho k apoštolům a vypravoval jim, jak Saul na cestě do Damašku uviděl Pána, uslyšel jeho hlas a jak tam potom neohroženě kázal v Ježíšově jménu. ²⁸Saul se nyní mohl v Jeruzalémě na všem podílet s apoštoly a všude směle mluvil ve jménu Páně. ²⁹Kázal také řecky mluvícím židům a přel se s nimi, takže se ho pokoušeli zabít. ³⁰Když se to bratři dověděli, doprovodili ho do Cesareje a poslali do Tarsu. (Sk 9,26–30)

Osobní studium

Po útěku z Damašku přišel Pavel nakonec zpět do Jeruzaléma – poprvé od doby, co odešel jako pronásledovatel křesťanů. Stalo se to až tři roky poté, co se vrátil ze svého pobytu v Arábii (Ga 1,18). Nebyl to jednoduchý návrat, protože ho čekaly problémy nejen ze strany bývalých spojenců, ale i ze strany Kristovy církve.

Jak bys podle úvodních veršů charakterizoval Pavla na základě jeho krátkého působení v Jeruzalémě? Které události během tohoto období považuješ ty osobně za nejdůležitější? Proč?

V Jeruzalémě se Pavel pokusil připojit k učedníkům. A přestože v té době už byl více než tři roky křesťanem, zvěst o jeho obrácení zněla tak neuvěřitelně, že učedníci v Jeruzalémě byli stejně skeptičtí jako dříve Ananiáš v Damašku. Báli se, že jde jen o šikovně zorganizovanou past. Tehdy se za Pavla postavil Barnabáš, levita z Kypru (Sk 4,36.37) – a tedy helénista. Právě jemu se podařilo prolomit odpor apoštolů a přivést k nim Pavla. Když poznali, že se Pavel skutečně obrátil, i oni žasli nad tím, co Bůh v životě bývalého nepřítele církve vykonal.

Přesto apoštolové stále cítili vůči Pavlovi určitou nevoli. Pokud již ne pro jeho roli při pronásledování církve, tak minimálně pro evangelium, které kázal. Podobně jako judští věřící v případě Štěpána, i apoštolové si jen velmi pomalu začali uvědomovat univerzální dosah křesťanství. To již nebylo založeno na starozákonním obětním systému, který ztratil svou platnost Ježíšovou smrtí na kříži. Mezi Pavlovy nejbližší spoluvěřící v judské církvi budou i později patřit převážně bývalí helénisté – kromě Barnabáše i Filip, jeden ze sedmi jáhnů (Sk 21,8), nebo Mnason z Kypru (Sk 21,16). I o několik let později budou církevní vůdcové v Jeruzalémě zpochybňovat obsah Pavlova kázání, ačkoli kázal v podstatě tytéž doktríny jako dříve Štěpán (Sk 21,21).

Během více než dvou týdnů strávených v Jeruzalémě (Ga 1,18) se Pavel rozhodl kázat evangelium stejným židům, které dříve podněcoval proti Štěpánovi. Ale podobně jako v případě Štěpána, i Pavlovo úsilí se setkalo se silným odporem, který znamenal ohrožení jeho života. Ve vidění mu Ježíš řekl, aby pro svou vlastní bezpečnost odešel z Jeruzaléma (Sk 22,17–21). Díky pomoci spoluvěřících se mu podařilo dostat do Cesareje a odtud do jeho rodného města v Kilikii, kde zůstal několik let, než se vydal na své misijní cesty.

Aplikace

Byl pro tebe někdo takovým „Barnabášem“? Pro koho jsi byl „Barnabášem“ ty? Proč jsou v životě (a především v církvi) taková lidé důležití?

Podněty k zamyšlení

„Generál, který padne v bitvě, je sice pro svou armádu ztracen, ale jeho smrt nepřítele nijak neposílí. Jestliže se však vysoce postavený muž spojí s nepřátelskými silami, pak nejenže se postrádají jeho služby, ale strana, k níž se přidal, se octne ve velké výhodě. Bůh mohl Saula z Tarsu na jeho cestě do Damašku usmrtit, čímž by pronásledovatele značně oslabil. Ve své prozívatelnosti však nejen ušetřil Saulův život, ale získal ho na svou stranu. A tak se hrdina, který bojoval po boku nepřítele, přidal ke Kristu.“ (AA 124; PNL 70.71)

„Kristus svým učedníkům nařídil, aby šli a učili národy. Ale to, co se až dosud dozvídali od židů, jim bránilo naplno pochopit slova jejich Mistra. Proto byli liknaví v uskutečňování svého poslání. Sami sebe nazývali Abrahamovými dětmi a pokládali se za dědice Božích zaslíbení. Až několik let po Pánově nanebevstoupení se jejich mysli otevřely natolik, aby jasně pochopili význam Kristových slov, že mají usilovat o obrácení pohanů stejně jako o obrácení židů.“ (LP 38)

Otázky k rozhovoru

1. *Uvažujte nad otázkou, kterou Ježíš položil Pavlovi: „Proč mne pronásleduješ?“ (Sk 9,4) Pavlovi tato otázka ukázala, že Ježíš z Nazareta opravdu vstal z mrtvých. Kromě toho však tato otázka ukazuje na duchovní jednotu mezi Ježíšem a jeho církví (viz také Mt 25,34–45). Důsledek je zřejmý: každý, kdo ubližuje církvi, ubližuje i Kristu. Co toto poznání znamená pro vás dnes?*
2. *Vydávání svědectví o Ježíši znamená také pro Ježíše trpět. Ne náhodou je řecké slovo pro „svědka“ (martyr) podobné našemu slovu „martyr“ (knižně mučedník). Co to znamená trpět pro Ježíše? Jak tomu rozumíte a jakou s tím máte osobní zkušenost?*
3. *Starý latinský výrok říká: Credo ut intelligam. Znamená to: Věřím, abych pochopil. Jak nám tato myšlenka může pomoci porozumět, co Saul z Tarsu prožil? Před svým obrácením, předtím, než Pavel uvěřil v Krista, nerozuměl. Vše pochopil až po zkušenosti, kterou prožil. Co se z toho můžeme naučit? Jak nám tato myšlenka může pomoci, když se cítíme smutní, že lidé nechtějí uvěřit pravdám, které se nám zdají naprosto jasné?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:
